

1. Referentie

Referentie	Pelleriaux, K. (2000). Cultuurverschil op school. Smaak en attitudes van de leerlingen in de verschillende onderwijsvormen. <i>Handboek leerlingenbegeleiding</i> , 31, 185-195.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

In deze bijdrage wordt op zoek gegaan naar de culturele verschillen tussen het algemeen secundair onderwijs, het technisch secundair onderwijs en het beroepssecundair onderwijs. Dit wordt nagegaan door het verschil in (1) smaakvoorkeuren en (2) attitudes te vergelijken. De analyse gebeurt op basis van een grootschalige enquête. Tijdens het schooljaar 1996-1997 bevroeg men bijna 5000 laatstejaars van het secundair onderwijs.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs, samenleving & politiek, vrije tijd
Trefwoord(en)	Cultuur, generatieconflict, onderwijsvormen, smaken, sociaal-culturele breuklijn, sociale ongelijkheid, stratificatie, waarden

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Koen Pelleriaux Onderzoeksgroep TOR Vakgroep Sociologie VUB Pleinlaan 2 1050 Elsene Tel: 02/ 629 20 24 Fax: 02/ 629 30 52 torgroep@vub.ac.be http://www.vub.ac.be/TOR

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Welke zijn de verschillen tussen laatstejaars leerlingen van het algemeen secundair onderwijs, het technisch secundair onderwijs en het beroepssecundair onderwijs op het vlak van smaakcultuur en attitudes?
Hypothesen	De verschillende onderwijsvormen vertonen een heel verschillend cultuurpatroon.

6. Methode

Onderzoeks-methode	De analyse gebeurde op basis van een grootschalige enquête. Om het verschil in smaakcultuur tussen leerlingen uit de drie onderwijsvormen na te gaan, legde men de laatstejaars secundair onderwijs onder andere 18 muziekgenres voor met de vraag er punten op te geven van 0 tot 10. Om het verschil in attitudes tussen leerlingen in de onderwijsvormen te meten, werd een somschaal gebruikt die kan variëren van 0 tot 10. Er werden 27 attitudes beoordeeld. Enkele
--------------------	--

	van deze attitudes zijn: hardheid, permissiviteit, ethnocentrisme, arbeidsethos., sociaal-economische breuklijn, zelfbeeld,
Onderzochte groep	Bijna 5000 laatstejaars secundair onderwijs.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Smaakcultuur	Smaakculturen tussen jongeren verschillen naar de onderwijsvorm waarin ze zitten. Leerlingen uit het ASO hebben een grotere voorkeur voor genres als 'rock', 'sixties' en 'grunge'. Leerlingen uit het TSO en het BSO prefereren de nieuwere genres popmuziek als 'house' en 'techno'. Leerlingen uit het TSO vinden 'rock' echter ook nog min of meer goed, terwijl dit genre in het BSO naar de zevende plaats zakt. Er leven binnen de onderwijsvormen verschillende smaakculturen. De auteur meent dat een leraar van 40 tot 50 jaar nog wel kan leven met de smaakcultuur van de gemiddelde jongere uit het ASO, want ze hebben hun eigen jeugd beleefd tijdens de hoogjaren van de 'Rock'. Ze hebben het denklijk wat moeilijker met de smaakcultuur in het BSO. Het lijkt eerder plausibel te stellen dat er geen generatieconflict is, maar een conflict tussen de ASO-ers en de leerkrachten enerzijds, de TSO-ers en de BSO-ers anderzijds.
Attitudes: Verschillen	Leerlingen in het BSO stellen zich harder op tov misdadigers en zijn eerder bereid het recht in eigen handen te nemen dan leerlingen uit het TSO en uit het ASO. ASO-ers zijn veel permissiever ten aanzien van morele kwesties dan het BSO. Leerlingen uit het BSO zijn ethnocentrischer dan ASO-ers. Leerlingen uit het TSO scoren voor deze drie attitudes telkens tussen de leerlingen uit het ASO en deze uit het BSO. Deze drie verschillen (grotere hardheid, veel lagere permissiviteit inzake morele kwesties en het hogere ethnocentrisme in het BSO) wijzen op de gehechtheid aan regels. Jonge mensen in het BSO hebben veel meer het gevoel dat de regels op zichzelf belangrijk zijn. Mensen in het ASO hebben meer het gevoel dat de dingen ook anders zouden kunnen zijn georganiseerd dan ze nu zijn. Vandaar dat ze het ook denkbaar achten dat euthanasie in sommige gevallen zinvol kan zijn, dat homoseksualiteit 'normaal' is, dat ze begrijpen dat culturen kunnen verschillen en dat ze vanuit die wetenschap ook toleranter zijn tegenover mensen met andere opinies en levenswijzen. Het ASO geeft mensen veel meer de sleutels tot het begrijpen van onze en andere samenlevingen. Jongeren uit het BSO voelen zich minder betrokken bij de ruimere wereld. Ze hebben het gevoel dat ze geen enkele invloed hebben op het politiek systeem, dat maakt dat ze er minder in geïnteresseerd zijn. Deze leerlingen scoren gemiddeld hoger voor utilitair individualisme dan de leerlingen uit het ASO. Ook voor deze attitudes blijkt dat leerlingen uit het TSO een middenpositie innemen tussen leerlingen uit het ASO en het BSO. Leerlingen in het BSO zijn verder wat traditioneler in hun visie op de maatschappelijke rol van vrouwen en mannen. Dit element sluit ook aan bij hun voorkeur voor vaste en duidelijke regels. Leerlingen uit het BSO hechten ook minder belang aan zelfontplooiing dan jongeren uit het ASO. Wat de verschillen betreffen, vallen vooral de gehechtheid aan zeer duidelijke regels, het politiek cynisme, het ethnocentrisme en het utilitair individualisme op. Dat zijn precies de verschillen die men ook bij de volwassenen vindt, als men de hoog- en laaggeschoolden met elkaar vergelijkt. Die vier houdingen moeten gezien worden als de kern van een nieuwe sociaal-culturele breuklijn die het politiek-cultureel landschap doorkruist. Er kunnen twee stellingen afgeleid worden uit de bevinding dat precies ditzelfde conflict tussen de leerlingen in het ASO en het BSO gevonden wordt: Ten eerste dat het conflict dat men in de ruimere samenleving ziet in het onderwijs ontstaat. Ten tweede dat de conflictstof in scholen niets te maken heeft met een soort generatieconflict, maar eerder met een cultureel of sociaal conflict. De houdingen van ASO-ers zijn ten eerste compatibel met de houdingen van de relatief goed geschoolde volwassenen (zoals hun leerkrachten). Het profiel van BSO-ers lijkt eerder op de posities die ingenomen worden door laaggeschoolde volwassenen. Deze vaststelling geldt eveneens voor de smaakcultuur. Een minimalistische stelling volgens de auteur is dat het cultuurconflict tussen ASO en BSO een voorafspiegeling is van het conflict tussen de hoog- en laag geschoolden. De auteur denkt dat de basis van de sociale ongelijkheid in de maatschappij verschoven is van sociale klasse naar opleidingsniveau.
Attitudes:	Er is niet zo'n groot verschil tussen de drie onderwijsvormen op het vlak van het

Gelijkenissen	toekomstperspectief, de kwaliteit van de relatie met de ouders, alsook het belang dat wordt gehecht aan een duurzame relatie en aan solidariteit. De mate waarin men meent dat de staat moet tussen komen om de ongelijkheid weg te nemen, is ongeveer gelijk. Het arbeidsethos is ook niet heel verschillend, evenmin de mate waarin men een negatief dan wel een positief zelfbeeld heeft.
---------------	--

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Elchardus, M. (Ed.) (1999). *Zonder maskers. Een actueel portret van jongeren en hun leraren*. Gent: Globe.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

De democratisering en bijgevolg de expansie van het onderwijs hebben de sociale stratificatie in onze samenleving veranderd. Het opleidingsniveau van de bevolking is toegenomen, maar tegelijkertijd is ook het verschil tussen hoog- en laag opgeleide mensen gegroeid. Het onderwijs kan voor een gunstige of een zeer slechte startpositie in de arbeidsmarkt zorgen. Het toegenomen belang van onderwijs voor de verdere levensloop enerzijds, en de specificiteit van de onderwijsvormen anderzijds, maakt het waarschijnlijk dat de verschillende onderwijsvormen een heel verschillend cultuurpatroon vertonen.

De TOR-werkgroep (Koen Pelleriaux) ging de culturele verschillen tussen het ASO, het TSO en het BSO na. Deze worden op twee gebieden bekeken: de smaakvoorkeuren en het verschil in attitudes. Het onderzoek gebeurde in het schooljaar 1996-1997 bij bijna 5000 laatstejaars secundair onderwijs aan de hand van een schriftelijke enquête.

Uit het onderzoek naar het verschil in smaakcultuur, leidt men af dat deze verschillen verwijzen naar de onderwijsvorm waarin leerlingen zitten. Zo is de muziekvoorkeur in het ASO veeleer 'klassiek', terwijl deze in het TSO en BSO nieuwere genres betreft, zoals 'house' en 'techno'. De smaakcultuur van leerlingen van het ASO ligt erg dicht bij deze van de leerkrachten.

Het politiek cynisme, de gehechtheid aan zeer duidelijke regels, het ethnocentrisme en het utilitair individualisme vormen de grootste verschillen op het vlak van attitudes tussen de drie onderwijsvormen. Dat zijn precies de verschillen die ook bij de volwassenen terug te vinden zijn, als hoog- en laaggeschoolden met elkaar vergeleken worden. Deze vier houdingen moeten als de kern van een nieuwe sociaal-culturele breuklijn gezien worden die het politiek-cultureel landschap doorkruist. Verder betekent dit dat het conflict dat in de ruimere samenleving zichtbaar is, ontstaat in het onderwijs. Er blijkt dus geen sprake te zijn van een soort generatieconflict, maar eerder van een sociaal of cultureel conflict. Dit wordt afgeleid uit het feit dat leerlingen uit het ASO zowel op het vlak van de smaakcultuur, als op het vlak van attitudes erg dicht aansluiten bij deze van de leerkrachten, in tegenstelling tot de leerlingen uit het BSO.

Men kan dus concluderen dat de basis van de sociale ongelijkheid in de maatschappij verschoven is van sociale klasse naar opleidingsniveau. Daarom wordt het voor beleidsmakers in het streven naar een gelijkere samenleving, belangrijk het onderwijs onder de loep te nemen. Zo kan een herwaardering van het beroepssecundair onderwijs ervoor zorgen dat leerlingen voor knelpuntberoepen geschikt worden bevonden en dat zowel leerlingen als leerkrachten positief durven kiezen voor deze richtingen.